

نقش تعاونی‌های کشاورزی در ترویج کارآفرینی (مطالعه موردی تعاونی‌های کشاورزی تهران)

اقدس آمدی*

دانش آموخته کارشناسی ارشد رشته ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی،

واحد علوم و تحقیقات تهران، ایران (مسئول مکاتبات)

غلامحسین حسینی نیا

مدرس دانشگاه - وزارت تعاون

چکیده

این تحقیق در نظر دارد شیوه‌های ترویج کارآفرینی را از طریق تعاونی‌های کشاورزی مورد بررسی قرار دهد. این تحقیق از نوع تحقیقات کاربردی است که به روش علی-ارتباطی انجام شده است. جامعه آماری تحقیق شامل اعضای تعاونی‌های کشاورزی در تهران است که شامل ۵۷۴۳ نفر مرد و ۷۹۷ نفر زن در تعداد ۱۰۷ شرکت تعاونی می‌باشد که با توجه به فرمول کوکران حجم نمونه ۳۳۵ نفر برآورد شد. ابزار اصلی این تحقیق پرسش‌نامه با ضریب آلفا کرونباخ $r = 0.87$ بود.

نتایج حاصل از ضریب همبستگی اسپیرمن نشان می‌دهد که بین میزان شرکت در دوره‌های آموزشی، ارائه خدمات، رضایت از شرکت تعاونی، کارگروهی، ویژگی‌های کارآفرینانه اعضای و ترویج کارآفرینی در تعاونی‌های کشاورزی با ۹۹ درصد اطمینان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. همچنین بین متغیرهای اطلاع‌رسانی، آگاهی اعضای از بخش تعاونی، حمایت مالی و اعتباری، ویژگی‌های اجتماعی تعاونی‌های کشاورزی، ویژگی‌های اقتصادی تعاونی‌های کشاورزی، شیوه رهبری مدیران تعاونی‌ها، مشارکت، بازاریابی و ترویج کارآفرینی در تعاونی‌های کشاورزی با ۹۵ درصد اطمینان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. نتایج حاصل از رگرسیون چند متغیره به روش گام به گام در خصوص تأثیرات متغیرهای مستقل تحقیق بر میزان ترویج کارآفرینی بیانگر آن است که به ترتیب وجود ویژگی‌های کارآفرینانه در اعضای، متغیر میزان شرکت در دوره‌های آموزشی، متغیر رضایت از فعالیت‌های انجام گرفته در تعاونی، متغیر انجام فعالیت‌ها به صورت گروهی در تعاونی، متغیر ارائه خدمات در تعاونی و متغیر وجود عوامل اقتصادی در تعاونی، نقش مثبتی بر متغیر وابسته ترویج کارآفرینی داشته است. در مجموع عوامل فوق ۵۷ درصد از عوامل مؤثر بر ترویج کارآفرینی توسط تعاونی‌های کشاورزی را تبیین می‌نماید.

واژگان کلیدی: تعاونی، تعاونی‌های کشاورزی، کارآفرینی، ترویج کارآفرینی.

مقدمه

پدیده بیکاری یکی از معضلات مهم اجتماعی و اقتصادی محسوب می شود که موجب بروز ناهنجاری های فراوان در زمینه های گوناگون می گردد جامعه ما نیز با مسأله افزایش تعداد بیکاران مواجه می باشد و اگر با این پدیده از ابتدا و به صورت ریشه ای مقابله نگردد بحران های بزرگ و غیرقابل جبرانی ایجاد خواهد شد. واقعیت مهمی که در این زمینه مطرح است این که چون کاهش تصدی گری بخش دولتی، مورد تأکید برنامه توسعه است لذا استخدام جوانان در دستگاه های دولتی همچون سال های گذشته، امکان پذیر نیست و لاجرم جوانان بایستی در بخش های تعاونی و خصوصی در جستجوی کار و فعالیت باشند. در عین حال فعالیت در بخش خصوصی مستلزم داشتن سرمایه و امکانات مالی بسیار است که با خصوصیات و توانایی های بسیاری از جوانان سازگاری ندارد، در نتیجه مشارکت جوانان در تشکل های تعاونی و تجمع سرمایه های اندک آنان در کنار تسهیلات مالی و فنی بخش تعاون یک راهکار مناسب، جدید و پایدار برای ایجاد اشتغال برای جوانان و تولید برای جامعه می باشد. می توان بیان نمود با توجه به این که بخش کشاورزی در ایران و اغلب کشورهای جهان به عنوان یک اصل مهم اشتغال زایی عمل می کند بنابراین توجه به ترویج کارآفرینی در بخش کشاورزی اهمیتی مضاعف پیدا می کند، که در این بین تعاونی های کشاورزی بهترین محل برای ترویج کارآفرینی و پرورش افراد کارآفرین هستند. ترویج کارآفرینی در تعاونی های کشاورزی به مفهوم اشاعه و گسترش نوآوری و یا ایجاد یک حرفه تازه در یکی از زیر بخش های کشاورزی است. از جمله مسائلی که تعاونی های کشاورزی شهر تهران در رابطه با موضوع ترویج کارآفرینی با آن مواجه می باشند عبارتند از: سطح پایین آگاهی از مقوله کارآفرینی در بین اعضاء تعاونی های کشاورزی جامعه مورد مطالعه، اطلاع رسانی ضعیف در تعاونی های کشاورزی در رابطه با کارآفرینی، ضعف تعاونی های کشاورزی در برگزاری کارگاه های آموزشی در زمینه کارآفرینی، کمبود سرمایه لازم به منظور حمایت از افراد کارآفرین در تعاونی های کشاورزی، ارتباط ضعیف تعاونی های کشاورزی با مراکز علمی و تحقیقاتی و پایین بودن مهارت های کارآفرینی در بین اعضاء در تعاونی های کشاورزی جامعه مورد مطالعه. با توجه به این که یکی از اهداف ایجاد تعاونی های کشاورزی نقشی است که آن ها می توانند در ایجاد اشتغال داشته باشند. لذا هدف کلی این تحقیق بررسی نقش تعاونی های کشاورزی در ترویج کارآفرینی است. با توجه به مطالب ذکر شده در این تحقیق، محقق به دنبال پاسخ به این سوال می باشد که تعاونی های کشاورزی تا چه حدی می توانند در ترویج کارآفرینی مؤثر باشند؟

بررسی پیشینه تحقیق

نتایج انجام شده در تحقیقی توسط شالی (۱۳۸۰) با عنوان بررسی فعالیت ها و عملکرد شرکت های تعاونی کشاورزی مرغداری استان تهران نشان داده که هرچه میزان تخصص هیأت مدیره بیشتر و میزان آموزش اعضا در تعاونی بیشتر باشد، میزان موفقیت شرکت تعاونی بالاتر است.

نیک یار (۱۳۸۲) در پایان نامه خود تحت عنوان بررسی اثرات گسترش شرکت های تعاونی در ایجاد اشتغال با تأکید بر اشتغال فارغ التحصیلان دانشگاهی بیکار استان تهران، عوامل مؤثر بر توسعه تعاونی و ایجاد اشتغال در این بخش را مورد ارزیابی قرار داد و با استفاده از یافته های تحقیق خود عوامل را چنین بیان نمود: میزان آشنایی با فعالیت های بخش اقتصاد تعاونی قبل از تشکیل تعاونی، اثرات آگاهی بیکاران از توفیق تعاونی ها در بخش تعاونی، توزیع و ارائه خدمات توسط تعاونی ها و رضایت از قرار گرفتن در این جایگاه شغلی که همه این عوامل در جذب افراد بیکار به تعاونی ها و اشتغال زایی توسط تعاونی ها مؤثر می باشند.

هیسریچ و براش، در تحقیقی با هدف مطالعه شبکه اجتماعی زنان کارآفرین به این نتیجه رسیدند که وابستگی به شبکه‌های اجتماعی، سرمایه انسانی در عملکرد واحد کسب و کار زنان تأثیر به‌سزایی دارد. متغیرهای مستقل تحقیق شامل مؤثر بر کارآفرینی زنان از جمله ویژگی‌های شخصی (سن، میزان تحصیلات، رشته تحصیلی، میزان درآمد، استان و شهرستان محل فعالیت)، منبع تأمین اعتبار مالی و شغلی، ریسک‌پذیری، آینده‌نگری، قابلیت مدیریت زمان، قدرت خلاقیت، تلاشگری، مشارکت در فعالیت‌ها، انجام کارگروهی، استفاده از منابع اطلاعاتی، کانال‌های ارتباطی، سرمایه‌گذاری، قابلیت بازار و بازاریابی، دسترسی به وام‌های کشاورزی، میزان فرصت‌های آموزشی می‌باشند (Hisrich & Brush, 1998).

تانگ و یو، در مطالعه‌ای در کشور سنگاپور به این نتیجه رسیدند که رویه‌ها و سیاست‌های دولت، شرایط اجتماعی - اقتصادی، حمایت‌های مالی برای ایجاد کسب و کار بر ترویج کارآفرینی مؤثر می‌باشند (Tang & yeo, 1995).

دباغ (۱۳۸۵) با توجه به یافته‌های تحقیق سیموز (۱۹۹۸) در مطالعه‌ای نتیجه گرفت که حمایت‌های مالی برای ایجاد کسب و کار بر ترویج کارآفرینی در کشور پرتغال مؤثر است.

تیبجی و ویکری، در تحقیقی توسعه کارآفرینی را متأثر از رویه‌ها و سیاست دولت و شرایط اجتماعی - اقتصادی دانستند (Tyebjee & Vickery, 1998).

سلیمان پور (۱۳۸۵) با توجه به یافته‌های تحقیق تروو و نیتی کانگاس (۱۹۹۴) در مطالعه‌ای به این نتیجه رسید که شرایط اجتماعی - اقتصادی و مهارت‌های کارآفرینی بر توسعه کارآفرینی مؤثر است.

باگاناسکو و تری گیلیا، در مطالعه‌ای نتیجه گرفتند که رویه‌ها و سیاست‌های دولت، شرایط اجتماعی - اقتصادی، حمایت‌های مالی برای ایجاد کسب و کار بر ترویج کارآفرینی مؤثر می‌باشند (Bagnasco & Trigilia, 1990).

پورقاسم (۱۳۸۱) با توجه به یافته‌های تحقیق سوزان (۱۹۹۸) در آمریکا به این نتیجه رسید که مهم‌ترین انگیزه زنان کارآفرین مورد مطالعه برای شروع کار جدید، نیاز به پیشرفت و احساس رضایت از کار بوده است. اولین تحقیقی که به‌طور جدی به مقوله کارآفرینی در ایران پرداخته مربوط به محمود احمدپورداریانی است که در سال (۱۳۷۷) و در قالب رساله دکتری تحت عنوان طراحی و تبیین الگوی پرورش مدیران کارآفرین در صنعت صورت گرفته است. او نتیجه می‌گیرد که مدیرانی که در دوره‌های آموزشی مرتبط با کارآفرینی شرکت نموده‌اند در مقایسه با سایر مدیران در کسب و کارهای کارآفرینانه موفق‌تر عمل کرده‌اند.

فلاح جلودار (۱۳۸۶) با توجه به یافته‌های تحقیق گاردو و مریل (۲۰۰۰) در تحقیقی روی زنان کارآفرین پنجاب هند با هدف توسعه استراتژی‌های توانمندسازی کارآفرینانه بر پایه مشارکت زنان روستایی در سیستم خانه و مزرعه پیش نیازهای فردی و محیطی ترویج کارآفرینی زنان را شامل موارد زیر دانستند. پیش نیازهای فردی شامل، خواستار توانمند شدن باشند، اراده قوی، کار سخت، ظرفیت ریسک‌پذیری، بلوغ احساسی، دانش فنی، بازاریابی، کارگروهی، مهارت‌های مدیریتی، دوراندیشی، نوآوری، توانایی استفاده از منابع در دسترس، تجربه قبلی، آموزش. پیش‌نیازهای محیطی شامل دسترسی به خدمات حمایتی، دسترسی به تسهیلات زیرساختی، دسترسی به سرمایه، نیروی کار ماهر فنی، دسترسی به وام‌دهندگان می‌باشند.

عزیزی (۱۳۸۲) با توجه به یافته‌های تحقیق اتحادیه بین‌المللی تعاون (۱۹۹۸) طی یک بررسی تجربیات کشور آلمان در زمینه ایجاد فرصت‌های شغلی در بخش تعاون به این نتیجه رسید پرداخت یارانه برای آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، کمک‌های نقدی به کارگران، کمک به افراد در زمان‌های بدی آب و هوا و یارانه‌های ویژه، کاهش مالیات تولیدکنندگان، کنترل نرخ بهره و کاهش ساعات کار سعی نموده است تا برای

جویندگان کار شغل ایجاد نماید. در این تحقیق همچنین دولت زمینه‌های فرصت‌های شغلی را از طریق انطباق آموزش با بازار کار و توجه به رشته‌های جدید و ارائه آموزش‌های تکمیلی افزایش داده است. پیشرو (۱۳۸۳) با توجه به یافته‌های تحقیق شبیر (۱۹۹۶) در تحقیقی در پاکستان به این نتیجه رسید که آزادی فردی، احساس امنیت شغلی و احساس رضایت بعنوان عناصر اصلی راه اندازی کسب و کار کارآفرینانه مطرح است.

در نتیجه بررسی نظرات و تحقیقات انجام شده توسط احمدپورداریانی (۱۳۷۷)، گاردو و مریل (۲۰۰۲)، اتحادیه بین‌المللی تعاون (۱۹۹۸)، حاکی از آن است که شرکت در دوره‌های آموزشی در ترویج کارآفرینی مؤثر می‌باشد. بررسی نظرات و تحقیقات انجام شده توسط شبیر (۱۹۹۶) و سوزان (۱۹۹۸) نشان داده است که احساس رضایت از کار در ترویج کارآفرینی مؤثر می‌باشد. همچنین بررسی‌های انجام شده توسط گاردو و مریل (۲۰۰۰)، هیسریچ و براش (۱۹۹۸) نشان داده است که کارگروهی در ترویج کارآفرینی مؤثر می‌باشد. بررسی نظرات و تحقیقات انجام شده توسط نیکیار (۱۳۸۲) نشان داده است که ارائه خدمات در تعاونی‌های کشاورزی در ترویج کارآفرینی در تعاونی‌های کشاورزی مؤثر می‌باشد. همچنین نظرات ارائه شده توسط تانگ و یو (۱۹۹۵)، تیجی و ویکری (۱۹۹۸) و تروو و نیی کانگاس (۱۹۹۴) حاکی از آن است که وجود عوامل اقتصادی در ترویج کارآفرینی مؤثر می‌باشد.

اهداف تحقیق

- هدف کلی این تحقیق بررسی نقش تعاونی‌های کشاورزی در ترویج کار آفرینی می‌باشد و اهداف اختصاصی این تحقیق نیز عبارتند از:
- ۱- تعیین ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای اعضای تعاونی‌های کشاورزی مورد مطالعه.
 - ۲- شناسایی عوامل مؤثر بر ترویج کارآفرینی در تعاونی‌های کشاورزی مورد مطالعه و ویژگی‌های یک فرد کارآفرین.
 - ۳- تعیین عوامل تبیین‌کننده در توفیق تعاونی‌های کشاورزی مورد مطالعه در ترویج کارآفرینی.

مواد و روش‌ها

این تحقیق از دیدگاه طبقه‌بندی بر مبنای هدف از نوع تحقیقات کاربردی و از دیدگاه روش از نوع علی-ارتباطی می‌باشد. ابزار اصلی این تحقیق پرسش‌نامه شامل ۳۰ سوال می‌باشد که پرسش‌های آن به روش باز و بسته و در برخی موارد با استفاده از طیف لیکرت تهیه گردید. جهت اطمینان از روایی پرسش‌نامه، پس از تهیه پرسش‌نامه مقدماتی، پرسش‌نامه در اختیار اساتید و همچنین تعدادی از کارشناسان وزارت تعاون قرار گرفت و پس از اصلاحات لازم برای سنجیدن اعتبار آن طی یک تحقیق آزمایشی (Pilot Test) پایایی آن بررسی شد که ضریب آلفای کرونباخ بدست آمده برابر $r = 0.87$ گردید. جامعه آماری تحقیق شامل اعضای تعاونی‌های کشاورزی در تهران است که شامل ۵۷۴۳ نفر مرد و ۷۹۷ نفر زن در ۱۰۷ شرکت تعاونی می‌باشند که حجم نمونه از طریق فرمول کوکران ۳۳۵ نفر برآورد شد و پرسش‌نامه‌های تدوین شده از طریق نمونه‌گیری طبقه‌ای نسبی بین آنان توزیع شده است. در جدول ۱ تعداد جامعه آماری اعضای تعاونی‌های کشاورزی و نیز تعداد حجم نمونه‌ها به تفکیک آمده است.

جدول ۱ - توزیع فراوانی جامعه آماری و تعیین حجم نمونه (در شهر تهران)

حجم نمونه	جامعه آماری	تعاونی‌های کشاورزی شهر تهران
۹۸	۱۹۰۸	تعاونی‌های زراعی
۸۹	۱۷۴۶	تعاونی‌های دامداری و دامپروری
۴۶	۸۹۷	تعاونی‌های شیلات
۳۶	۷۰۴	تعاونی‌های مرغداری و پرورش طیور
۵۰	۹۷۵	تعاونی‌های باغداری
۱۶	۳۱۰	تعاونی‌های زنبورداری
۳۳۵	۶۵۴۰	جمع کل

متغیر وابسته در این تحقیق عبارت است از ترویج کارآفرینی در تعاونی‌های کشاورزی. همچنین در این تحقیق ۱۳ متغیر مستقل وجود دارد. با توجه به نوع تحقیق در مرحله داده پردازی، ابتدا از آمار توصیفی به منظور دسته‌بندی گروه‌های آزمودنی از نظر صفات مختلف و ویژگی‌های جامعه آماری استفاده شده است. در مرحله آمار تحلیلی برای بررسی رابطه بین متغیرهای تحقیق از ضریب همبستگی اسپیرمن و جهت بررسی تبیین ارتباط متغیرهای مستقل و وابسته تحقیق آمار استنباطی رگرسیون چند متغیره به کار گرفته شده است.

نتایج و بحث**الف) یافته‌های توصیفی:**

نتایج حاصل از یافته‌های توصیفی نشان می‌دهد که ۷/۵ درصد از پاسخگویان در گروه سنی زیر ۳۰ سال، ۳۴/۴ درصد در گروه سنی ۳۱ تا ۴۰ سال، ۳۶/۳ درصد در گروه سنی ۴۱ تا ۵۰ سال و ۲۱/۳ درصد در گروه سنی ۵۱ سال به بالا قرار دارند. مطابق یافته‌های تحقیق، حدود ۴/۴ درصد از پاسخگویان بی‌سواد، ۷/۲ درصد دارای تحصیلات در حد خواندن و نوشتن، ۱۱/۶ درصد دارای تحصیلات ابتدایی، ۵/۰ درصد دارای تحصیلات راهنمایی، ۱۱/۳ درصد دارای تحصیلات دبیرستان و ۳۸/۱ درصد دیپلم و ۲۲/۵ درصد دارای تحصیلات بالاتر از دیپلم می‌باشند. در خصوص میزان درآمد ماهیانه اعضای تعاونی‌های کشاورزی مورد مطالعه می‌توان گفت همان‌گونه که یافته‌ها نشان می‌دهد ۱۹/۱ درصد پاسخگویان دارای ۲۵۰۰۰۰۰ ریال و کم‌تر می‌باشند. ۵۵/۳ درصد دارای میانگین درآمد ۲۵۱۰۰۰۰ تا ۴۵۰۰۰۰۰ ریال، ۲۱/۶ درصد دارای میانگین درآمد ۴۵۱۰۰۰۰ تا ۶۵۱۰۰۰۰ ریال، ۳/۸ درصد دارای میانگین درآمد ۶۵۱۰۰۰۰ ریال و بیشتر می‌باشند. یافته‌ها نشان می‌دهد که ۲۹/۲ درصد پاسخگویان دارای یک تا پنج سهم می‌باشند. ۵۱/۹ درصد دارای ۶ تا ۱۰ سهم، ۱۸/۹ درصد دارای ۱۱ سهم و بیشتر بوده‌اند. با توجه به نتایج تحقیق ۲۷/۸ درصد پاسخگویان بین ۱ تا ۵ روز در دوره‌های آموزشی شرکت کرده‌اند، ۴۴/۴ درصد بین ۶ تا ۱۱ روز، ۱۹/۴ درصد بین ۱۱ تا ۱۵ روز، ۴/۱ درصد بین ۱۶ تا ۲۰ روز و ۴/۴ درصد نیز ۲۱ روز و بیشتر در این دوره‌ها شرکت نموده‌اند.

جدول ۲ - ویژگی‌های فردی و حرفه‌ای اعضای تعاونی‌های کشاورزی مورد مطالعه

ویژگی	میانگین	انحراف معیار	حداکثر	حداقل
سن	۴۴ / ۰۱	۸ / ۵۰۸	۶۶	۲۴
تحصیلات	۵ / ۱۵	۱ / ۷۸	۷	۱
میزان درآمد ماهیانه (ریال)	۳۷۶۰۶۴۰	۱۳۹۳۹۰۰ / ۷	۸۰۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰
تعداد سهام	۸ / ۲۹۴۹	۴ / ۷۸۰	۲۴	۲
میزان شرکت در دوره‌های آموزشی	۲ / ۹	۵ / ۱۰	۳۰	۴

منبع: (یافته‌های تحقیق)

در خصوص بررسی و اولویت‌بندی تأثیر خدمات ارائه شده در تعاونی کشاورزی در ترویج کارآفرینی از دید پاسخگویان خدمات آموزش و ترویجی با کم‌ترین ضریب تغییرات در اولویت اول قرار دارد. خدمات مربوط به ارائه وام، اطلاع‌رسانی به اعضا، بازاریابی تولیدات به ترتیب در اولویت‌های دوم تا چهارم قرار دارند. خدمات مربوط به تأمین ماشین آلات کشاورزی با بالاترین ضریب تغییرات در اولویت آخر قرار دارد.

جدول ۳ - اولویت‌بندی دیدگاه پاسخگویان در خصوص تأثیر خدمات ارائه شده در تعاونی کشاورزی در ترویج کارآفرینی

خدمات ارائه شده	تعداد	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات	اولویت
خدمات آموزشی و ترویجی	۳۱۱	۳ / ۹۴۸۶	۱ / ۱۲۶۱۹	۲۸ / ۵۲۱۲۴	۱
وام	۳۰۷	۳ / ۲۵۷۳	۱ / ۱۳۸۵۶	۳۴ / ۹۵۴۱	۲
اطلاع‌رسانی به اعضا	۳۰۵	۳ / ۴۲۳۰	۱ / ۴۰۷۷۳	۴۱ / ۱۲۵۶۲	۳
بازاریابی تولیدات	۳۱۶	۲ / ۳۱۰۷	۱ / ۱۸۱۸	۵۱ / ۱۴۴۶۷	۴
تأمین ماشین آلات کشاورزی	۳۰۷	۲ / ۷۲۳۱	۱ / ۴۴۷۸۶	۵۳ / ۱۶۹۵۴	۵

هیچ: ۰؛ خیلی کم: ۱؛ کم: ۲؛ متوسط: ۳؛ زیاد: ۴؛ خیلی زیاد: ۵

منبع: (یافته‌های تحقیق)

در خصوص میزان رضایت اعضا از انجام فعالیت‌های انجام شده در تعاونی کشاورزی می‌توان گفت فعالیت‌های مربوط به ایجاد اشتغال و تهیه اعتبار و وام مورد نیاز اعضا از این نظر در اولویت اول و دوم قرار دارند. فعالیت‌های مربوط به ارائه نهاده‌های کشاورزی، تهیه ماشین‌آلات برای استفاده جمعی، ارائه خدمات حمل و نقل، ارائه خدمات اطلاع‌رسانی نیز در اولویت‌های سوم تا ششم قرار دارند.

جدول ۴ - اولویت‌بندی دیدگاه پاسخگویان در خصوص رضایت از انجام فعالیت‌های انجام شده در تعاونی کشاورزی در ترویج کارآفرینی

فعالیت‌های انجام شده در تعاونی	تعداد	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات	اولویت
ایجاد اشتغال	۳۱۸	۳ / ۸۷۷۴	۰ / ۸۴۴۷۶	۲۱ / ۷۸۶۷۶	۱
تهیه اعتبار و وام مورد نیاز اعضا	۳۱۷	۳ / ۷۴۷۶	۰ / ۸۳۰۲۳	۲۲ / ۱۵۳۶۴	۲
ارائه نهاده‌های کشاورزی	۳۱۴	۳ / ۷۲۹۳	۰ / ۸۶۰۹۲	۲۳ / ۰۸۵۲۹	۳
تهیه ماشین‌آلات برای استفاده جمعی	۳۱۸	۳ / ۴۲۱۴	۰ / ۹۵۲۳۹	۲۷ / ۸۳۶۲۶	۴
ارائه خدمات حمل و نقل	۳۱۸	۳ / ۱۷۶۱	۰ / ۸۹۵۳۸	۲۸ / ۱۹۱۱۷	۵
ارائه خدمات اطلاع‌رسانی	۳۱۳	۲ / ۷۹۵۵	۱ / ۰۳۹۱۶	۳۷ / ۱۷۲۵۹	۶

هیچ: ۰؛ خیلی کم: ۱؛ کم: ۲؛ متوسط: ۳؛ زیاد: ۴؛ خیلی زیاد: ۵

منبع: (یافته‌های تحقیق)

در خصوص وجود ویژگی‌های کارآفرینانه در بین پاسخگویان می‌توان گفت ویژگی‌های سخت کوش و پرکار، پر انرژی پشتکار و دارای حس همکاری در اولویت‌های اول تا سوم قرار دارد. ویژگی‌های آینده نگر و دوراندیش، خطر پذیری، خلاق و نوآور، واقع بین، موثر و سودمند، مسئول، شناسایی سودها در موقعیت‌های مختلف، خوش بین و دارای انگیزه بالا برای رسیدن به هدف و متعهد بودن در اولویت‌های چهارم تا سیزدهم قرار دارند.

جدول ۵ - اولویت‌بندی دیدگاه پاسخگویان در خصوص ویژگی‌های کارآفرینانه در اعضاء تعاونی

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	تعداد	ویژگی‌های کارآفرینانه
۱	۲۷/۲۹۹۲۴	۱/۰۹۰۲۵	۳/۹۹۳۷	۳۱۹	سخت کوش و پرکار
۲	۳۲/۱۸۲۳۳	۱/۰۸۰۲۰	۳/۳۵۶۵	۳۱۷	پر انرژی پشتکار
۳	۳۳/۷۰۵۸۴	۱/۱۶۱۲۰	۳/۴۴۵۱	۳۱۹	دارای حس همکاری
۴	۳۴/۹۵۹۷	۱/۱۴۰۸۴	۳/۲۶۳۳	۳۱۹	آینده‌نگر و دوراندیش
۵	۳۵/۰۲۳۲۴	۱/۰۸۴۹۵	۳/۰۹۷۸	۳۱۷	خطر پذیری
۶	۳۵/۲۲۴۰۳	۱/۱۵۵۶۳	۳/۲۸۰۸	۳۱۷	خلاق و نوآور
۷	۳۷/۶۵۸۷۵	۱/۰۰۲۲۵	۲/۶۶۱۴	۳۱۹	واقع بین
۸	۳۷/۷۸۶۶۷	۱/۳۲۶۶۹	۳/۵۱۱۰	۳۱۹	موثر و سودمند
۹	۴۵/۵۴۵۳۹	۱/۳۵۴۹۳	۲/۹۷۴۹	۳۱۹	مسئول
۱۰	۴۶/۹۳۵۶۴	۱/۲۹۸۸۵	۲/۷۶۷۳	۳۱۸	شناسایی سودها در موقعیت‌های مختلف
۱۱	۴۷/۵۸۸۴۹	۱/۲۸۲۵۱	۲/۶۹۵۰	۳۱۸	خوش بین
۱۲	۵۷/۰۵۱۷۷	۱/۳۱۴۵۳	۲/۳۰۴۱	۳۱۹	دارای انگیزه بالا برای رسیدن به هدف
۱۳	۶۲/۱۹۵۳۲	۱/۵۸۵۱۱	۲/۵۴۸۶	۳۱۹	متعهد

هیچ:۰؛ خیلی کم:۱؛ کم:۲؛ متوسط:۳؛ زیاد:۴؛ خیلی زیاد:۵

منبع: (یافته‌های تحقیق)

(ب) یافته‌های تحلیلی:

به منظور تعیین رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته از ضریب همبستگی اسپیرمن و برای مطالعه تأثیر یک یا چند متغیر مستقل بر متغیر وابسته از روش رگرسیون چند متغیره به روش گام به گام استفاده گردیده است.

نتایج حاصل از ضریب همبستگی اسپیرمن در جدول ۶ نشان می‌دهد که بین میزان شرکت در دوره‌های آموزشی، ارائه خدمات، رضایت از شرکت تعاونی، کارگروهی، ویژگی‌های کارآفرینانه اعضاء و ترویج کارآفرینی در تعاونی‌های کشاورزی با ۹۹ درصد اطمینان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. به نظر می‌رسد هر چه میزان شرکت در دوره‌های آموزشی، ارائه خدمات، رضایت از شرکت تعاونی، کارگروهی، ویژگی‌های کارآفرینانه اعضاء بیش‌تر بوده در نتیجه میزان ترویج کارآفرینی در تعاونی‌های کشاورزی بیش‌تر شده است. همچنین بین متغیرهای اطلاع‌رسانی، آگاهی اعضاء از بخش تعاونی، حمایت مالی و اعتباری، ویژگی‌های اجتماعی تعاونی‌های کشاورزی، ویژگی‌های اقتصادی تعاونی‌های کشاورزی، شیوه رهبری مدیران تعاونی‌ها، مشارکت، بازاریابی و ترویج کارآفرینی در تعاونی‌های کشاورزی با ۹۵ درصد اطمینان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

جدول ۶- نتایج حاصل از آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن

متغیر ۱	متغیر ۲	ضریب همبستگی (r)	سطح معنی داری (P)
اطلاع رسانی	ترویج کارآفرینی	۰/۳۸۲*	۰/۰۳۷
آگاهی اعضاء از بخش تعاونی	ترویج کارآفرینی	۰/۵۰۳*	۰/۰۲۹
میزان شرکت در دوره‌های آموزشی	ترویج کارآفرینی	۰/۶۶۱**	۰/۰۰۳
حمایت مالی و اعتباری	ترویج کارآفرینی	۰/۴۰۷*	۰/۰۳۰
ارائه خدمات	ترویج کارآفرینی	۰/۶۵۰**	۰/۰۰۳
ویژگی‌های اجتماعی تعاونی‌های کشاورزی	ترویج کارآفرینی	۰/۴۰۵*	۰/۰۲۷
ویژگی‌های اقتصادی تعاونی‌های کشاورزی	ترویج کارآفرینی	۰/۵۲۱*	۰/۰۱۳
شیوه رهبری مدیران تعاونی‌ها	ترویج کارآفرینی	۰/۳۸۲*	۰/۰۳۷
مشارکت	ترویج کارآفرینی	۰/۴۰۳*	۰/۰۲۹
رضایت از شرکت تعاونی	ترویج کارآفرینی	۰/۶۴۸**	۰/۰۰
کارگروهی	ترویج کارآفرینی	۰/۵۰۸**	۰/۰۰۷
بازاریابی	ترویج کارآفرینی	۰/۴۳۲*	۰/۰۲۱
ویژگی‌های کارآفرینانه اعضاء	ترویج کارآفرینی	۰/۶۷۹**	۰/۰۰

**= معنی داری در سطح ۱ درصد خطا *= معنی داری در سطح ۵ درصد خطا

تحلیل رگرسیون چند متغیره

در خصوص تأثیر متغیرهای مستقل تحقیق بر متغیر وابسته (ترویج کارآفرینی) با استفاده از روش گام به گام به ترتیب شش متغیر وارد معادله رگرسیون چند متغیره گردیدند که نتایج حاصل از رگرسیون گام به گام به صورت جدول ۷ می‌باشد.

به ترتیب متغیرهای ویژگی‌های کارآفرینانه در اعضاء، میزان شرکت در دوره‌های آموزشی، رضایت از فعالیت‌های انجام گرفته در تعاونی، انجام فعالیت‌های گروهی در تعاونی، ارائه خدمات در تعاونی و وجود عوامل اقتصادی در تعاونی وارد معادله رگرسیون گردیده است. در این مرحله ضریب رگرسیون به مقدار $R=0/753$ و ضریب تعیین $R^2=0/579$ و ضریب تعیین تعدیل شده $R^2=0/570$ به دست آمده است. (، $p=0/000$, $F=65/41$). بر این اساس می‌توان اظهار کرد که متغیرهای وجود ویژگی‌های کارآفرینانه در اعضاء، میزان شرکت در دوره‌های آموزشی، متغیر رضایت از فعالیت‌های انجام گرفته در تعاونی و متغیر انجام فعالیت‌ها به صورت گروهی در تعاونی، متغیر ارائه خدمات در تعاونی و متغیر وجود عوامل اقتصادی در تعاونی مشترکاً حدود ۵۷ درصد از تغییرات متغیر وابسته ترویج کارآفرینی را تبیین می‌کند.

جدول ۷ - ضریب متغیرها در معادله رگرسیون گام به گام ترویج کارآفرینی در تعاونی‌های کشاورزی

متغیر	B	خطای استاندارد B	Beta	t	Sig یا p
عدد ثابت	۱۷/۳۶۵	۱/۳۰۲	-	-	-
ویژگی‌های کارآفرینانه در اعضا X _{۱۳}	۰/۱۸۶۱	۰/۰۷۶	۰/۶۵۴	۱۱/۲۸۲	۰/۰۰۰
میزان شرکت در دوره‌های آموزشی X _۲	۰/۶۴۷	۰/۱۰۲	۰/۵۵۷	۶/۳۳۴	۰/۰۰۰
رضایت از فعالیت‌های انجام گرفته X _{۱۱}	۰/۷۶۲	۰/۱۱۴	۰/۱۸۹۵	۶/۶۹۶	۰/۰۰۰
انجام فعالیت‌های گروهی در تعاونی X _{۱۰}	۱/۳۷۰	۰/۲۲۹	۰/۵۹۹	۵/۹۷۹	۰/۰۰۰
ارائه خدمات در تعاونی X _۵	۰/۶۰۳	۰/۱۲۶	۰/۵۱۲	۴/۷۷۳	۰/۰۰۰
وجود عوامل اقتصادی در تعاونی X _۷	۰/۱۸۰	۰/۰۸۱	۰/۱۲۲	۲/۲۳۲	۰/۰۲۶

منبع: (یافته‌های تحقیق)

با توجه به ضرایب جدول ۷ معادله خط رگرسیون در گام ششم به صورت ذیل است:

$$Y = 17/365 + (0/1861) X_{13} + (0/647) X_2 + (0/762) X_{11} + (1/370) X_{10} + (0/603) X_5 + (0/180) X_7$$

معادله استاندارد شده آن عبارت است از:

$$Y = 0/654X_{13} + 0/557X_2 + 0/1895X_{11} + 0/599X_{10} + 0/512X_5 + 0/122X_7$$

جدول ۸ - ضریب تعیین متغیرهای تأثیرگذار بر ترویج کارآفرینی در تعاونی‌های کشاورزی

متغیر	ضریب همبستگی (R)	ضریب تعیین (R ^۲)	ضریب تعیین تعدیل شده (R ^۲ AD)
ویژگی‌های کارآفرینانه در اعضا X _{۱۳}	۰/۶۸۵	۰/۴۷۲	۰/۴۷۰
میزان شرکت در دوره‌های آموزشی X _۲	۰/۶۹۷	۰/۴۹۰	۰/۴۸۶
رضایت از فعالیت‌های انجام گرفته X _{۱۱}	۰/۷۱۱	۰/۵۱۰	۰/۵۰۵
انجام فعالیت‌های گروهی در تعاونی X _{۱۰}	۰/۷۲۴	۰/۵۳۰	۰/۵۲۴
ارائه خدمات در تعاونی X _۵	۰/۷۴۹	۰/۵۶۷	۰/۵۶۰
وجود عوامل اقتصادی در تعاونی X _۷	۰/۷۵۳	۰/۵۷۹	۰/۵۷۰

منبع: (یافته‌های تحقیق)

نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از ضریب همبستگی اسپیرمن نشان می‌دهد که بین میزان شرکت در دوره‌های آموزشی، ارائه خدمات، رضایت از شرکت تعاونی، کارگروهی، ویژگی‌های کارآفرینانه اعضا و ترویج کارآفرینی در تعاونی‌های کشاورزی با ۹۹ درصد اطمینان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. به نظر می‌رسد هر چه میزان شرکت در دوره‌های آموزشی، ارائه خدمات، رضایت از شرکت تعاونی، کارگروهی، ویژگی‌های کارآفرینانه اعضا بیشتر بوده در نتیجه میزان ترویج کارآفرینی در تعاونی‌های کشاورزی بیشتر شده است. همچنین بین متغیرهای اطلاع‌رسانی، آگاهی اعضا از بخش تعاونی، حمایت مالی و اعتباری، ویژگی‌های اجتماعی تعاونی‌های کشاورزی، ویژگی‌های اقتصادی تعاونی‌های کشاورزی، شیوه رهبری مدیران تعاونی‌ها، مشارکت بازاریابی و ترویج کارآفرینی در تعاونی‌های کشاورزی با ۹۵ درصد اطمینان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

نتایج حاصل از رگرسیون چند متغیره به روش گام به گام در خصوص تأثیرات متغیرهای مستقل تحقیق بر میزان ترویج کارآفرینی بیانگر آن است که به ترتیب وجود ویژگی‌های کارآفرینانه در اعضا، متغیر میزان شرکت در دوره‌های آموزشی، متغیر رضایت از فعالیت‌های انجام گرفته در تعاونی، متغیر انجام فعالیت‌ها به صورت گروهی در تعاونی، متغیر ارائه خدمات در تعاونی و متغیر وجود عوامل اقتصادی در تعاونی نقش مثبتی بر متغیر وابسته ترویج کارآفرینی داشته است. در مجموع عوامل فوق ۵۷ درصد از عوامل مؤثر بر ترویج کارآفرینی توسط تعاونی‌های کشاورزی را تبیین می‌نماید.

بررسی نظرات و تحقیقات انجام شده توسط احمدپورداریانی (۱۳۷۷)، گاردو و مریل (۲۰۰۲)، اتحادیه بین المللی تعاون (۱۹۹۸)، حاکی از آن است که شرکت در دوره‌های آموزشی در ترویج کارآفرینی مؤثر می‌باشد. تحقیق حاضر نیز این مطلب را مورد تأیید قرار داده و به این نتیجه رسیده است که شرکت در دوره‌های آموزشی در ترویج کارآفرینی در تعاونی‌های کشاورزی نقش مثبتی داشته است. بررسی نظرات و تحقیقات انجام شده توسط شبیر (۱۹۹۶) و سوزان (۱۹۹۸) نشان داده است که احساس رضایت از کار در ترویج کارآفرینی مؤثر می‌باشد. تحقیق حاضر نیز این مطلب را مورد تأیید قرار داده و به این نتیجه رسیده است که احساس رضایت از کار در ترویج کارآفرینی در تعاونی‌های کشاورزی نقش مثبتی داشته است. همچنین بررسی‌های انجام شده توسط گاردو و مریل (۲۰۰۰)، هیسریچ و براش (۱۹۹۸) نشان داده است که کارگروهی در ترویج کارآفرینی مؤثر می‌باشد. تحقیق حاضر نیز این مطلب را مورد تأیید قرار داده و به این نتیجه رسیده است که انجام فعالیت‌ها به صورت گروهی در ترویج کارآفرینی در تعاونی‌های کشاورزی نقش مثبتی داشته است. بررسی نظرات و تحقیقات انجام شده توسط، نیکیار (۱۳۸۲) نشان داده است که ارائه خدمات در تعاونی‌های کشاورزی در ترویج کارآفرینی در تعاونی‌های کشاورزی مؤثر می‌باشد. تحقیق حاضر نیز این مطلب را مورد تأیید قرار داده و به این نتیجه رسیده است که عوامل اقتصادی در ترویج کارآفرینی در تعاونی‌های کشاورزی نقش مثبتی داشته است.

پیشنهادها

- با توجه به نتایج به دست آمده از این تحقیق و به منظور افزایش نقش تعاونی‌های مورد مطالعه در ترویج کارآفرینی پیشنهادات زیر توسط محقق توصیه می‌گردد:
- ۱- با توجه به یافته‌های تحقیق مبنی بر این که آموزش در میزان ترویج کارآفرینی اعضا در تعاونی کشاورزی نقش مثبت دارد لذا توصیه می‌گردد به منظور ترویج کارآفرینی در تعاونی‌های کشاورزی، کارگاه‌های آموزشی مربوط به کارآفرینی در تعاونی‌های کشاورزی برگزار گردد.
 - ۲- با توجه به یافته‌های تحقیق مبنی بر این که رضایت از تعاونی در میزان ترویج کارآفرینی اعضا در تعاونی کشاورزی نقش مثبت دارد لذا توصیه می‌گردد به منظور ترویج کارآفرینی در تعاونی‌های کشاورزی، تعاونی‌های کشاورزی عواملی را که باعث رضایت اعضا از تعاونی می‌گردند از قبیل ایجاد اشتغال، ارائه خدمات حمل و نقل، اطلاع رسانی مناسب از طریق نشریات ترویجی، تقویت کنند.
 - ۳- با توجه به یافته‌های تحقیق مبنی بر این که انجام امور به شکل گروهی در میزان ترویج کارآفرینی اعضا در تعاونی کشاورزی نقش مثبت دارد لذا توصیه می‌گردد به منظور ترویج کارآفرینی در تعاونی‌های

کشاورزی، تعاونی‌های کشاورزی کارگروهی را از طریق آموزش به اعضا گسترش دهند و اعضا را تشویق به انجام امور به صورت گروهی نمایند.

۴- با توجه به یافته‌های تحقیق مبنی بر این که ارائه خدمات در میزان ترویج کارآفرینی اعضا در تعاونی کشاورزی نقش مثبت دارد لذا توصیه می‌گردد به منظور ترویج کارآفرینی در تعاونی‌های کشاورزی، خدمات مورد نیاز و مؤثر در امر ترویج کارآفرینی را که شامل اعطای وام، تأمین ماشین آلات کشاورزی، خدمات آموزشی و ترویجی می‌باشند با کیفیت هر چه بیشتر و بهتر به اعضا ارائه دهند.

۵- با توجه به یافته‌های تحقیق مبنی بر این که عوامل اقتصادی موجود در تعاونی‌های کشاورزی در میزان ترویج کارآفرینی اعضا در تعاونی کشاورزی نقش مثبت دارد لذا توصیه می‌گردد به منظور ترویج کارآفرینی در تعاونی‌های کشاورزی عوامل اقتصادی مانند دسترسی به اعتبارات، معرفی بازارهای مناسب (از طریق نشریات ترویجی) و افزایش تولید محصولات کشاورزان (از طریق تأمین ماشین آلات و آموزش روش‌های جدید تولید) توسط تعاونی‌های کشاورزی تقویت گردد.

منابع:

- ۱- احمدپورداریانی، محمود. (۱۳۷۷)، طراحی و تبیین الگوی پرورش مدیران کارآفرین در صنعت. رساله دکتری در رشته مدیریت صنعتی، دانشگاه تربیت مدرس. صص ۹۸-۱۰۱.
- ۲- پورقاسم، شهلا. (۱۳۸۱)، بررسی وضعیت و مشکلات اشتغال زنان دارای تحصیلات عالی جویای کار شهر تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت مدرس. صص ۵۴-۵۵.
- ۳- پیشرو، حمدالله. (۱۳۸۳)، زمینه یابی ایجاد فرصت‌های شغلی از طریق تشکلهای تعاونی در صنایع جنبی نفت، گاز و پتروشیمی منطقه پارس جنوبی بوشهر. وزارت تعاون، معاونت تحقیقات، آموزش و ترویج وزارت تعاون. صص ۶۲-۶۳.
- ۴- دباغ، رحیم. (۱۳۸۵)، سیاست‌های اشتغالزایی کشورهای مختلف و ایران. فصل‌نامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی. شماره ۳۶-۳۷.
- ۵- سلیمان‌پور، محمدرضا. (۱۳۸۵)، بررسی موانع و مشکلات نیل به رویکرد کارآفرینی در آموزش عالی کشاورزی از دیدگاه دانشجویان دوره‌های تکمیلی استان تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات. صص ۱۰۴-۱۰۵.
- ۶- شالی، اکبر. (۱۳۸۰)، بررسی فعالیت‌ها و عملکرد شرکت‌های تعاونی کشاورزی مرغداری استان تهران. فصل‌نامه نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی. شماره ۴. ۱۳۸۰/۴/۶. صص ۱۲-۱۳.
- ۷- عزیز، محمد. (۱۳۸۲)، بررسی و مقایسه زمینه‌های بروز و پرورش کارآفرینی در دانشجویان دانشگاه شهیدبهشتی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه شهید بهشتی. صص ۶۳.
- ۸- فلاح جلودار، ربیع. (۱۳۸۶)، تحلیل عوامل مؤثر بر موفقیت کارآفرینی زنان روستایی شمال کشور. رساله دکتری در رشته ترویج و آموزش کشاورزی. دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات. صص ۹۸.
- ۹- نیک‌یار، سید طهماسب. (۱۳۸۲)، بررسی اثرات گسترش شرکت‌های تعاونی در ایجاد اشتغال با تأکید بر فارغ‌التحصیلان دانشگاهی بیکار استان تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات تهران. صص ۱۰۱-۱۰۳.
- 10- Bagnasco, A. ,& Trigilia, G.(1990) . Entrepreneurship and diffuse industrialization. *International Studies of Management and Organization*, 20(4):22-48
- 11- Hisrich R. & Brush, C, (1998) The woman entrepreneur: Management Skill and business problems. *Journal of small Business Management*,22,30,37
- 12- Tang ,H. K. , & Yeo, K. T (1995) Technology, entrepreneurship and national development: Lesson from Singapore. *International Journal of Technology Management*, 10(7):797-810
- 13- Tyebjee, T. & Vickery, L. (1998) . Venture capital in western Europe. *Journal of Business Venturing*, 3(2):123-136